

12. Шевчук В. М. Можливості застосування типових тактичних операцій у кримінальному провадженні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. С. 135–139.
13. Коновалова В. Е. Первоначальные следственные действия и тактические операции при расследовании преступлений в сфере экономики // Проблемы борьбы зі злочинністю у сфері економічної діяльності : матеріали міжнар. наук.практ. конф. (м. Харків, 15–16 грудня 1998 р.). Х. : Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого, 1999. С. 72–74.
14. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. [та ін.]. Криміналістика: підруч. / За ред. проф. В. Ю. Шепітька. 4-те вид., переробл. і доп. Харків: Право, 2008. 464 с.
15. Здоровко, С.Ф. Тактичні операції при розслідуванні вбивств, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціям: автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.09 / С. Ф. Здоровко. Х., 2002. С. 7.
16. Шепітько, В. Ю. Роль типових тактичних операцій в системі забезпечення ефективності досудового слідства / В. Ю. Шепітько // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. Х.: Кроссроуд, 2007. Вип. 14. С. 194–199.
17. Журавель В. А. Проблеми формування базової методики розслідування злочинів. Вісн. Акад. прав. наук України. 2008. Вип. 1 (52). С. 231–242.
18. Коновалова В. Е. Взаимосвязь методики и тактики расследования. Методы расследования преступлений (общие положения): материалы научно-практ. конф. (Одес ноябрь 1976 г). М. : Всесоюз. бюро по проблемам криминалистики, 1976. С. 28.
19. Степанюк Р. Л. Типові тактичні операції в методиці розслідування злочинів, вчинених в бюджетній сфері. Право і безпека. № 1. 2012. С. 204–208.
20. Шевчук В. М. Технологія тактичної операції як різновид криміналістичних технологій. Вісник Національної академії правових наук України. 2013 № 4 (75). С. 235–242.

УДК 343.9
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.1.41>

ГОРІН М.С.

**ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ
КОРДОН УКРАЇНИ**

**THE IDENTITY OF THE CRIMINAL AS AN ELEMENT OF THE FORENSIC
CHARACTERISTICS OF ILLEGAL HUMAN SMUGGLING ACROSS
THE STATE BORDER OF UKRAINE**

У статті на основі системного аналізу теоретичних наукових положень, норм законодавства та матеріалів слідчої і судової практики розкриваються проблемні питання щодо особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики незаконного переправлення осіб через державний кордон України, визначається зміст цього елемента та обґрунтовується його структура й кореляційні зв'язки з іншими елементами криміналістичної характеристики. Визначено типові ознаки особи злочинця: 1) демографічні; 2) професійно-освітні; 3) соціальні; 4) схильність до вчинення кримінальних правопорушень; 5) фізичний та психологічний стани. Доводиться, що система відомостей про особу злочинця дозволяє не лише правильно

© ГОРІН М.С. – здобувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності (ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»)

кваліфікувати вчинене кримінальне правопорушення, а й значно підвищує ефективність процесу висування версій та планування розслідування, вибору тактичних прийомів проведення процесуальних дій та розслідування в цілому. Зроблено висновок, що у структурі особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики незаконного переправлення осіб через державний кордон України виокремлено: 1) фізіологічні ознаки та властивості (стать; вік; фізіологічні особливості та потреби); 2) соціальні ознаки і властивості (освіта; фах; професія; наявність трудових відносин; сімейний стан; наявність осіб, що перебувають на утриманні; побутові відносини; участь у державних і громадських організаціях, об'єднаннях, формуваннях тощо); 3) морально-психологічні ознаки і властивості (спрямованість; світогляд; інтереси; здатності; мотиви поведінки; моральні принципи, цінності та норми життєдіяльності; характер і рівень потреб; особливості інтелектуальних, волевих та емоційних процесів; темперамент; наявність або відсутність психічних аномалій; вікові особливості психіки); 4) ознаки і властивості, які характеризують суспільну небезпеку особи (вчинення кримінального правопорушення вперше, повторно, систематично; вчинення інших правопорушень; наявність інших обтяжуючих або пом'якшуючих відповідальність обставин; зв'язок із злочинними елементами). Встановлено, що у соціально-демографічній структурі осіб, що вчиняють незаконне переправлення осіб через державний кордон України, питомо вага осіб чоловічої статі складає більшість. Для вікової характеристики характерними є старші вікові категорії порівняно з загальною злочинністю. Переважна більшість злочинців на момент вчинення кримінальних правопорушень були одружені, мали на утриманні неповнолітніх дітей, не займалися соціально корисною діяльністю. Мотиви злочинної поведінки мали корисливий характер. Для них притаманно підвищене почуття незалежності від правової системи, правовий нігілізм, орієнтація на задоволення своїх власних потреб та чітке усвідомлення протиправності своїх діянь.

Ключові слова: *особа злочинця, міграція, кордон, розслідування.*

The article, based on a systematic analysis of theoretical scientific provisions, legislative norms and materials of investigative and judicial practice, reveals problematic issues regarding the identity of the criminal as an element of the criminalistic characteristics of illegal transportation of persons across the state border of Ukraine, determines the content of this element and substantiates its structure and correlations with other elements of forensic characteristics. The typical features of the criminal's personality have been determined: 1) demographic; 2) professional and educational; 3) social; 4) propensity to commit criminal offenses; 5) physical and psychological conditions. It is proven that the system of information about the identity of the criminal allows not only to correctly classify the committed criminal offense, but also significantly increases the effectiveness of the process of putting forward versions and planning the investigation, choosing tactical methods of conducting procedural actions and the investigation as a whole. It was concluded that in the structure of the criminal's personality as an element of the criminalistic characteristics of the illegal transportation of persons across the state border of Ukraine, the following are distinguished: 1) physiological signs and properties (sex; age; physiological features and needs); 2) social characteristics and attributes (education; specialty; profession; employment; marital status; dependents; domestic relations; participation in state and public organizations, associations, formations, etc.); 3) moral and psychological characteristics and properties (orientation; worldview; interests; abilities; motives of behavior; moral principles, values and standards of life; nature and level of needs; peculiarities of intellectual, volitional and emotional processes; temperament; presence or absence of mental anomalies; age features of the psyche); 4) signs and properties that characterize the social danger of a person (committing a criminal offense for the first time, repeatedly, systematically; committing other offenses; the presence of other aggravating or mitigating circumstances; connection with criminal elements). It was established that in the socio-demographic structure of persons who commit illegal smuggling of persons across the state border of Ukraine, the specific weight of persons of the male gender is the majority. The age characteristic is characterized by older age categories compared to general crime. The vast majority of criminals at the

time of committing criminal offenses were married, had minor children to support, and were not engaged in socially useful activities. Motives of criminal behavior were self-interested. They are characterized by a heightened sense of independence from the legal system, legal nihilism, focus on meeting their own needs and a clear awareness of the illegality of their actions.

Key words: *identity of the criminal, migration, border, investigation.*

Вступ. У ході кримінального провадження значна частина діяльності працівників правоохоронних органів та суду спрямована на встановлення особи, яка вчинила суспільно-небезпечне діяння, а також спілкування та проведення ряду слідчих (розшукових) і процесуальних дій, відповідно, з підозрюваним, обвинуваченим, підсудним. Тому зрозуміло, що особа злочинця займає значне місце в системі будь-якої характеристики кримінального правопорушення: кримінально-правової, кримінологічної і, звичайно, криміналістичної. Із криміналістичної точки зору вивчення особи злочинця надає органам досудового розслідування ряд додаткових можливостей. Зокрема, відомості про неї дають змогу виокремити ті дані, що необхідні для організації найбільш ефективного розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, забезпечують усунення причин та умов вчинення кримінальних правопорушень та їх рецидивів, а під час проведення слідчих (розшукових) дій – можливість ефективного встановлення психологічного контакту, застосування відповідних тактичних прийомів та методів спілкування.

Виклад основного матеріалу. Розробляючи методики розслідування кримінальних правопорушень пов'язаних із нелегальною міграцією, не можна залишити поза увагою і вивчення проблем, пов'язаних з особою суб'єкта вчинення таких кримінальних правопорушень.

Аналіз сучасної криміналістичної літератури показав, що у вичерпному її масиві зустрілися лише поодинокі параграфи, спеціально присвячені дослідженню цього питання. При такому підході особа злочинця фактично залишається поза межами криміналістичного дослідження. І з цим важко погодитися, оскільки діяння не може бути відірваним і незалежним від діяча, особливо коли це стосується недоторканості державних кордонів.

У кримінологічній літературі проблемі визначення поняття «особа злочинця» приділяється значна увага. Пропонуються і наводяться найрізноманітніші визначення. Ми не маємо на меті вступати в теоретичні дискусії з цього приводу, оскільки це виходить за межі нашого дослідження, але щодо розгляду цих питань зазначимо наступне.

Спроби сконструювати якесь універсальне, абсолютно істинне, визнане всіма кримінологами і науковцями інших спеціальностей визначення поняття «особистість злочинця» до цього часу не увінчалися успіхом, оскільки кожна людина – явище специфічне й індивідуальне у своїх проявах, кожна людина у напруженій психологічній ситуації, під впливом емоційних реакцій спроможна вчинити будь-яке кримінальне правопорушення, тому виділити окремі риси злочинця, які б принципово відрізняли його від законослухняного громадянина, надзвичайно складно [2, с. 126].

Виходячи з наведених міркувань, під поняттям «особа злочинця», слід розуміти сукупність істотних і стійких корисливо-індивідуалістичної спрямованості морально-психологічних установок, властивостей і ознак, притаманних особам, які вчиняють кримінальні правопорушення. А їх криміналістична характеристика відтворюється у сукупності соціально-демографічних, морально-психологічних та кримінально-правових ознак [1, с. 96].

Соціально-демографічні ознаки властиві будь-якій особі. Ті, що мають криміналістичне значення, на наш погляд, виглядають таким чином: відомості про стать, вік, освіту, сімейний стан, рід занять, місце проживання, належність до певної соціальної групи та інші відомості демографічного характеру [3, с. 61; 4, с. 224]. Відповідно до зазначених характеристик і було проведене наше дослідження

Статевий розподіл кількості осіб, які вчиняють незаконне переправлення осіб через державний кордон України, свідчить про домінування осіб чоловічої статі (64,2%), з яких переважну більшість складають українці – 72,1%.

Вікова характеристика відзначається зміщенням до більш старших вікових категорій порівняно із загальною злочинністю. За результатами проведеного нами дослідження основну вікову групу складають особи від 25 років і старше (81,2%).

За даними проведеного дослідження, 78% засуджених мали середню спеціальну та вищу освіту. Цей показник набагато вищий, ніж у загальній злочинності. За даними, отриманими шляхом узагальнення кримінальних проваджень, вищу освіту мали 48,2% обвинувачених, середню (загальну і спеціальну) – 100%.

Соціальне становище, за даними нашого вибіркового дослідження, характеризується наступним: аналіз статистики показує, що за родом занять найбільшу кількість засуджених становлять особи працездатного віку, які ніде не працювали і не навчалися. Водночас спостерігається дві основні тенденції: стала питома вага серед засуджених приватних підприємців (у середньому 7% від загальної кількості засуджених), а також поява серед засуджених військовослужбовців. У цілому серед засуджених за вчинення кримінальних правопорушень за вивченими кримінальними провадженнями непрацюючі на момент вчинення кримінального правопорушення склали 34,5%. Тобто, такі особи не працевлаштовані та прагнуть задовольнити свої інтереси у протизаконний спосіб, зокрема отримати матеріальну вигоду за незаконне переправлення мігрантів через державний кордон, або ж вчинення інших альтернативних діянь, передбачених у ст. 332 КК України. Таким чином, на нашу думку, ці особи розглядають вчинення дій, криміналізованих у ст. 332 КК як спосіб заробітку. Водночас, по вивчених кримінальних провадженнях безперервний трудовий стаж засуджених визначився таким чином: менше одного року – 13,6%, від 1 до 3 років – 28%, від 3 до 5 років – 8,6%, вище 5 років – 33,5%, не встановлено – 16,3%.

Сімейний стан. Переважна більшість засуджених на час вчинення кримінального правопорушення була одружена (66,2%), розлучені складають 20%, неодружені і незаміжні – 13,8%.

Такий значний відсоток осіб, які перебували у шлюбних відносинах на момент вчинення кримінального правопорушення, пояснюється, по-перше, тим, що велика частина засуджених перебувала вже у достатньо зрілому віці.

У 74,3% засуджених були діти: у 38,9% – одна дитина, у 35,8% – дві дитини, у 3% – три і більше. Лише 22,3% не мали дітей.

Підводячи підсумок із приводу соціально-демографічних ознак, слід зазначити, що вони дають істотну інформацію про особу злочинця. Вона може бути використана як у науці, так і в практичній діяльності, зокрема під час розроблення та реалізації заходів профілактики кримінальних правопорушень, розроблення версій, підготовки та безпосереднього проведення слідчих (розшукових) дій. Поведінка людини багато в чому залежить від її статусу в суспільстві, тому соціальні прояви є необхідними для вивчення особистості злочинця. До того ж соціально-демографічні ознаки містять інформацію, без якої неможлива повна криміналістична характеристика особи.

Морально-психологічна характеристика. Моральність і психологія особистості формує потреби, інтереси та, нарешті, мотивацію, що й породжують злочинну поведінку. Серед моральних властивостей особи злочинця слід виділити такі: правові, трудові, сімейно-побутові, міжособистісні, самосвідомість. Вади правових властивостей виражаються у злочинній поведінці та ставленні до вчиненого, до правових цінностей – закону, правозастосування та ін. Через специфіку кримінального правопорушення важко окреслити єдиний морально-психологічний портрет особи злочинця. Людина, як правило, добре знає морально-правові принципи, але дотримується їх вибірково. І ця вибірковість особливо яскраво проявляється при вирішенні питань забезпечення належних умов свого матеріального існування.

У 100% проваджень злочинець цілком усвідомлює свої дії та керує ними і здатен оцінити суспільну небезпечність свого діяння, тобто є психічно здоровим. За матеріалами вивчених кримінальних проваджень, можна констатувати, що основними мотивами вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон України є такі: корисливі мотиви – 71,3%, важке матеріальне становище – 10,2%, не встановлено – 18,4%.

При цьому, як свідчать результати дослідження, представники органів досудового розслідування та суду, достатньо глибоко це питання не аналізують. У матеріалах вивчених кримінальних проваджень міститься досить скупа інформація щодо мотивів і приводів вчинення кримінальних правопорушень. Так, якщо на стадії досудового розслідування вони майже не встановлюються, то у судовому рішенні, суд, як правило, надає стандартне формулювання «з корисливих мотивів» без розкриття їх основного змісту.

Даючи морально-психологічну характеристику осіб, які вчинили незаконне переправлення осіб через державний кордон України, слід зазначити, що для них притаманне підвищене почуття незалежності від нормативної системи, правовий нігілізм, орієнтація на задоволення своїх власних потреб і інтересів будь-якими засобами, чітке усвідомлення протиправності своїх діянь.

Що стосується ставлення до вчиненого кримінального правопорушення, то, за матеріалами кримінальних проваджень, щиро розкаявся у вчиненні кримінального правопорушення 65,3%, активно сприяли органам досудового розслідування у розкритті кримінального правопорушення 58,2%. Крім цього, 40,4% злочинців характеризувалися позитивно.

Кримінально-правова характеристика. Вивчення кримінальних проваджень дало змогу встановити, що до одного року злочинна діяльність тривала у 66,1% засуджених. При цьому один епізод кримінальних правопорушень мав місце у 21,5% засуджених, два епізоди – у 26,5%, три і більше – у 52%. Понад один рік вчинювали кримінальні правопорушення 16,7% засуджених, два-три роки – 6,1%, більше трьох – 3,4%. При цьому 5,6% засуджених мали лише одну судимість, 0,8% – дві судимості, а 0,29% – три і більше судимостей. Тобто кримінальне правопорушення, передбачене ст. 332 КК України вчиняє, як правило, особа, яка раніше не мала судимості. Загалом такі кримінальні правопорушення характеризуються невисоким рівнем рецидиву, але високим рівнем повторюваності. Звертає увагу та обставина, що серед засуджених за ст. 332 КК України переважає загальний рецидив. За цією статтею зазвичай засуджувалися особи, які мали судимість за вчинення кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, проти власності, громадського порядку тощо [6].

Водночас, слід звернути увагу, що незаконному переправленню осіб через державний кордон України властивий груповий характер злочинної активності. Так, в Україні активізується діяльність організованої злочинності, яка спеціалізується, насамперед, на створенні транснаціональної системи керування нелегальними міграційними потоками. Збільшення неконтрольованої нелегальної міграції призвело до значного посилення криміналізації суспільства у прикордонних районах. Нелегальні мігранти найчастіше використовують місцевих жителів України як провідників, власників житла, перевізників, перекладачів і просто окремих громадян, які отримують прибуток через надання допомоги на різних етапах пересування мігрантів на Захід. Сформувалася мережа високоприбуткового злочинного бізнесу, що включає як окремих корумпованих представників відповідних державних органів, так і посередницькі групи, які займаються переправленням, виготовленням підроблених документів високої якості та організацією транспортного перевезення тощо [8, с. 25].

Виходячи, з матеріалів кримінальних проваджень встановлено, що у 69,5% випадків кримінальне правопорушення було вчинено: групою за попередньою змовою – 61,7%; організованою групою – 28,5%; групою осіб – 5%; злочинною організацією – 4,8%. З точки зору криміналістики, особа злочинця (організатора/керівника незаконного переправлення осіб через державний кордон) це сукупне поняття, яке включає в себе узагальнення особистісних якостей та характеристик злочинців, які вчиняють дану категорію злочинів. У перелік відомостей, що характеризують особу типового організатора незаконного переправлення осіб через державний кордон входять:

- 1) організаторами є особи чоловічої статі у віці від 25 до 45 років, які не мають постійного місця роботи;
- 2) зазначені особи в більшості випадків володіють українською або російською мовою, так як є або громадянами України, або вихідцями з пострадянських країн;
- 3) типовий злочинець володіє знаннями в галузі документознавства, розбирається в міграційному законодавстві, а також законодавстві, що регулює питання створення, функціонування і ліквідації юридичних осіб;
- 4) організатор, як правило, володіє яскраво вираженими рисами лідера (цілеспрямованість, наполегливість, високий рівень інтелектуального розвитку, оперативність, гнучкість мислення тощо);
- 5) організатор, як правило, добре розбирається в психології людини, що дозволяє йому підбирати співучасників, управляти їх поведінкою, налагоджувати зв'язки з посадовими особами органів державної влади;
- 6) організатор обізнаний про методи роботи органів і посадових осіб, контролюючих міграційні процеси і здійснюють протидію незаконній міграції;
- 7) найчастіше організатор володіє прийомами конспірації та успішно застосовує їх у злочинній діяльності.

Правоохоронцям необхідно враховувати, що лідер такого угруповання може бути як представником криміналітету, так і особою, яка має цілком легальне або напівлегальне становище. Судово-слідча практика свідчить про те, що організатори незаконного переправлення осіб через державний кордон України можуть діяти під прикриттям офіційно зареєстрованих юридичних фірм, у тому числі оформлених на осіб, які втратили свої документи. Найчастіше такі фірми мають належним чином оформлені документи, причому в більшості випадків номінальним керівником такої юридичної особи є не організатор. Говорячи про володіння прийомами конспірації, необхідно зауважити, що в ряді випадків при здійсненні своєї діяльності для зв'язку з мігрантами організатор використовує посередників, яким представляється іншими іменами [7, с. 68].

Важливо зауважити, що вивчення емпіричної бази дослідження свідчить про те, що організовані злочинні угруповання, причетні до незаконного переправлення осіб через державний кордон України, характеризуються наявністю притаманних їм ознак: наявність організаційно-управлінської структури, складна ієрархічна градація угруповання з розмежуванням функцій (76,4%); стійкий, планований, закомспірований характер діяльності, згуртованість (68%); вербування нових членів організованого злочинного угруповання (67%); тісні транснаціональні зв'язки (65,7%); втягування у злочинну діяльність працівників державних та правоохоронних органів шляхом їх підкупу (57,4%). Відносно питання зв'язків між особами, що входять до злочинної групи, необхідно зазначити, що часто члени однієї з підгруп, що входять до злочинної групи, можуть і не знати членів іншої підгрупи. Так, досить часто особи, які здійснюють вербування мігрантів, не знають корумпованих співробітників правоохоронних органів, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень. Зазначені обставини обумовлені, перш за все, намірами організатора законспірувати свою діяльність.

Зазвичай організатором незаконного переправлення осіб через державний кордон України є одна особа або ж невелика за чисельністю група осіб, проте якщо говорити про організацію транзиту, то в більшій мірі він здійснюється транснаціональними організованими злочинними групами включають велику кількість учасників в різних країнах світу. Організовані злочинні групи в сфері незаконного переправлення осіб через державний кордон, як правило, не обмежуються одним злочинном. Організація незаконного переправлення осіб через державний кордон часто супроводжується шахрайством та підробленням документів. Типовими рисами незаконного переправлення осіб через державний кордон організованою злочинною групою є: організатор планує злочинну діяльність, розробляє лінію поведінки, розподіляє ролі між учасниками. На зв'язку з ним знаходяться співучасники, наприклад: особи, що займаються пошуком мігрантів, виготовленням підроблених документів, переправленням осіб через кордон, їх поселенням; особи, які забезпечують передачу підроблених документів між членами злочинного співтовариства; особи, які оформляють документи, що свідчать про нібито законне знаходження на території країни; особи, які надають мігрантам тимчасове місце проживання тощо. Також часто організація незаконного переправлення осіб через державний кордон включає в себе налагодження зв'язків злочинної групи з посадовими особами органів державної влади, які можуть всіляко сприяти вчиненню кримінального правопорушення, та тим самим забезпечувати тривалу діяльність злочинного співтовариства [5, с. 101].

При цьому, реальне покарання у виді позбавлення волі призначалося судами лише кожному четвертому засудженому. Варто зазначити, що за середніми показниками близько 6% засудженим за ст. 332 КК України із застосуванням ст. 69 КК України призначалося покарання у виді штрафу, що не передбачено санкцією статті. Зокрема частка такого покарання у різні роки коливалась від 1,36% до 11,5%.

Висновки. У структурі особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики незаконного переправлення осіб через державний кордон України виокремлено: 1) фізіологічні ознаки та властивості (стать; вік; фізіологічні особливості та потреби); 2) соціальні ознаки і властивості (освіта; фах; професія; наявність трудових відносин; сімейний стан; наявність осіб, що перебувають на утриманні; побутові відносини; участь у державних і громадських організаціях, об'єднаннях, формуваннях тощо); 3) морально-психологічні ознаки і властивості (спрямованість; світогляд; інтереси; здатності; мотиви поведінки; моральні принципи, цінності та норми життєдіяльності; характер і рівень потреб; особливості інтелектуальних, вольових та емоційних процесів; темперамент; наявність або відсутність психічних аномалій; вікові особливості психіки); 4) ознаки і властивості, які характеризують суспільну небезпеку особи (вчинення кримінального правопорушення вперше, повторно, систематично; вчинення інших правопорушень; наявність інших обтяжуючих або пом'якшуючих відповідальність обставин; зв'язок із злочинними елементами).

Встановлено, що у соціально-демографічній структурі осіб, що вчиняють незаконне переправлення осіб через державний кордон України, питома вага осіб чоловічої статі складає більшість. Для вікової характеристики характерними є старші вікові категорії порівняно з загальною злочинністю. Переважна більшість злочинців на момент вчинення кримінальних правопорушень були одружені, мали на утриманні неповнолітніх дітей, не займалися соціально корисною діяльністю. Мотиви злочинної поведінки мали корисливий характер. Для них притаманно підвищене почуття незалежності від правової системи, правовий нігілізм, орієнтація на задоволення своїх власних потреб та чітке усвідомлення протиправності своїх діянь.

Звернута увага, що організовані злочинні угруповання, причетні до незаконного переправлення осіб через державний кордон України, характеризуються наявністю притаманних їм ознак: наявність організаційно-управлінської структури, складна ієрархічна градація угруповання з розмежуванням функцій (76,4%); стійкий, планований, законспірований характер діяльності, згуртованість (68%); вербування нових членів організованого злочинного угруповання (67%); тісні транснаціональні зв'язки (65,7%); втягування у злочинну діяльність працівників державних та правоохоронних органів шляхом їх підкупу (57,4%).

Список використаних джерел:

1. Алексєєв О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. 2-ге вид. переробл. та доповн. Київ : Центр учб. літ., 2014. 320 с.
2. Бондаренко Н. В. Кримінологічна характеристика та запобігання нелегальній міграції в Україні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ. 2018. 246 с.
3. Криміналістика у питаннях та відповідях : навч. посіб. / А. В. Іщенко, В. В. Пясковський, А. В. Самодін та ін. Київ : Центр учб. літ., 2016. 118 с.
4. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 2. / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, В. О. Коновалова та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 328 с.
5. Мозоль А. П. Кримінологічні проблеми нелегальної міграції в Україні: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ. 2002. 212 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
7. Огнев Т. Є. Незаконна міграція: кримінально-правові та кримінологічні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.08. Київ. 2017. 249 с.
8. Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: метод. рек. / Чернявський С. С., Вознюк А. А., Бриковська О. М. та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 64 с.

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.1.42>

ГРЕЧАНА С.І.

**ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОПИТУ
ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ**

**CONCEPTS, TASKS AND LEGAL PRINCIPLES OF INTERROGATION
DURING A PRE-TRIAL INVESTIGATION IN A COURT SESSION
BY AN INVESTIGATING JUDGE**

За результатами проведених досліджень сформовано поняття, завдання та визначені правові засади допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею, виокремлені проблемні питання та надано пропозиції щодо їх вирішення.

З'ясовано, що власне допит під час досудового розслідування в судовому засіданні – є слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться під час досудового розслідування слідчим суддею за клопотанням сторони кримінального провадження,